

Visiedocument gedrag Liereland

januari 2024

Inhoud

Gedragsprotocol	
Inleiding	4
Basisaanpak voor iedereen	4
Kanjertraining op Liereland	3
Wat als het mis gaat en hoe doen we dat?	4
Pesten	4
Verschillende rollen	5
Bijlage 1: Begripsomschrijvingen	7
Bijlage 2: Grensoverschrijdend gedrag op Liereland	8
Bijlage 3: Stappenplan grensoverschrijdend gedrag	10
Bijlage 2: Smileykaart	11

Dit gedragsprotocol heeft als doel:

‘Alle kinderen moeten zich in hun basisschoolperiode veilig voelen, zodat zij zich optimaal kunnen ontwikkelen’

Door regels en afspraken zichtbaar te maken kunnen kinderen en volwassenen, als er zich ongewenste situaties voordoen, elkaar aanspreken op deze regels en afspraken. Door elkaar te steunen en wederzijds respect te tonen stellen we alle kinderen in de gelegenheid om met veel plezier naar school te gaan!

Leerkrachten en ouders uit de oudercommissie en de medezeggenschapsraad onderschrijven gezamenlijk dit protocol Sociale Veiligheid.

Inleiding

Daltonschool "Liereland" wil hun kinderen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige en positieve wijze kunnen ontwikkelen. De leerkrachten bevorderen deze ontwikkeling door het scheppen van een veilig klimaat in een prettige werksfeer in de klas en op het schoolplein. In de omgang van mensen met elkaar is veelal sprake van 'ongeschreven regels'; iedereen weet wel zo ongeveer hoe je fijn met elkaar omgaat. Maar ook is het belangrijk dat er duidelijke heldere regels bestaan waar iedereen zich aan moet houden. Over deze afspraken en regels gaat dit protocol.

In dit protocol beschrijven we hoe onze basisaanpak is voor alle betrokkenen rondom school, kinderen, leerkrachten en ouders. Ook leggen we uit hoe we duidelijk stelling nemen tegen pestgedrag en ander ongewenst gedrag en wat we dan doen.

Basisaanpak voor iedereen

- De leerkracht bespreekt met de leerlingen de **algemene afspraken en regels in de klas** aan het begin van het schooljaar. Het onderling plagen en pesten wordt hier benoemd en besproken in alle groepen van de school.
- De Kanvaslijst is een **leerlingvolgsysteem voor sociale competentie**. De Kanvaslijst geeft de leerkracht informatie over de sociale competenties waarna de leerkracht kan besluiten welke onderdelen extra aandacht of inoefening behoeven. Aan het zich sociaal wenselijk gedragen moet aandacht worden besteed. Het belang van sociaal vaardig gedrag ondervindt elke leerkracht in de lespraktijk. Naarmate de groep zich sociaal competentier gedraagt, verbetert de sfeer in de groep. Kinderen voelen zich veilig, zijn gemotiveerd en presteren beter.
- Vertrouwenspersoon: Binnen de school is er een **vertrouwenspersoon**, hier mogen de kinderen contact mee opnemen. Deze collega stelt zich ieder jaar aan de kinderen voor en bespreekt wat haar taak is. De voorkeur is om problemen eerst met de groepsleerkracht te bespreken.

Kanjertraining:

De Kanjertraining wordt gebruikt op Liereland. De Kanjertraining gaat over het bevorderen van onderling vertrouwen in groepen. Vertrouwen is de basis voor het creëren van rust in de klas, het stimuleren van sociale veiligheid en een prettig schoolklimaat. Het is een compleet programma voor basisscholen voor sociale competentie en democratisch burgerschap. De Kanjertraining is opgenomen in de database voor effectieve jeugdinterventies van het NJI (Nederlands Jeugdinstituut) als effectief volgens sterke aanwijzingen.

Uitgangspunten van de Kanjertraining:

1. We zijn te vertrouwen

De meeste mensen willen te vertrouwen zijn. Op die manier willen we gezien, gehoord en begrepen worden. We gaan daarom uit van elkaars goede bedoelingen en kijken met vertrouwen naar elkaar en de kinderen. Ons uitgangspunt is daarbij dat je jezelf mag zijn. Doe je niet anders voor dan wie je werkelijk bent, zoals je bent is het goed. En daarmee ben je te vertrouwen.

2. Leerkrachten en ouders zijn samen het gezag van het fatsoen

Een goede opvoeding richt zich op fundamentele menselijke waarden zoals: liefde, vertrouwen, mededogen, toewijding, verantwoordelijkheid en betrokkenheid in de breedste zin van het woord.

Ouders en leerkrachten moeten duidelijke leiders voor kinderen zijn: wij vertegenwoordigen het gezag van het fatsoen. We laten ons daarbij niet bepalen door negatieve gevoelens zoals angst, onmacht en ergernis. We zorgen voor een veilige sfeer door grensoverschrijdend gedrag op een nette manier zorgvuldig aan te pakken. Daarin werken we samen met elkaar.

3. We geven allemaal het goede voorbeeld

De kinderen voelen zich veilig als wij het goede voorbeeld geven. Dit betekent dat we respectvol met elkaar om gaan. We spreken respectvol over elkaar en de kinderen, ook op sociale media. Als er een probleem is of als we ons zorgen maken, dan overleggen we met elkaar. We zoeken een oplossing die goed is voor alle betrokkenen en die recht doet aan de situatie.

Wat als het mis gaat en hoe doen we dat?

Het is normaal dat kinderen af en toe 'last' hebben van elkaar. Dit gebeurt thuis en op school. Ze willen spelen met hetzelfde speelgoed, ze willen rustig werken terwijl een ander door de klas roept. Ze willen met hetzelfde kind spelen maar niet met elkaar. Kortom: er ontstaat gedoe. Dit zijn voor kinderen allemaal leermomenten. In het volwassen leven moeten wij immers ook leren omgaan met onze behoeftes en die van anderen. We zullen onze grenzen en wensen moeten aangeven.

We willen dat de kinderen leren om 'gedoe' allereerst zelf op te lossen door hun grenzen duidelijk aan te geven en te bespreken. Ook kunnen ze de 'lastgever' negeren en bewust andere kinderen benaderen om mee te spelen. Vaak dooft het ongewenste gedrag uit.

Pesten

Wanneer een kind of groepje in een machtsverhouding steeds opnieuw een ander kind blijft lastigvallen (psychisch, verbaal of fysiek), spreken we van pestproblematiek. Voor verdere begripsverduidelijking wordt verwezen naar bijlage 1.

Pesten kan heel schadelijk zijn en daarom moeten we samen zorgen dat het snel stopt. Ieder pestgeval is weer anders. Hieronder staan de stappen die wij zetten bij het aanpakken van pestgedrag.

1. Een incident betreffende pestgedrag bespreekt de leerkracht met de betrokken kinderen. Eventueel wordt de gehele groep hierbij betrokken. Dit gesprek wordt regelmatig herhaald als dit nodig blijkt. We leren kinderen verantwoordelijkheid te nemen en een positieve rol te spelen voor elkaar. We leren klasgenoten het pestgedrag niet te bekrachtigen. Ook leren we een goede vriend te zijn van de pester: help je vriend door hem weg te halen uit het pesten en met hem iets anders te gaan doen. We delen kinderen niet in daders en slachtoffers. Pesten is een complex probleem waarbij daders en slachtoffer niet altijd te scheiden zijn en soms een en dezelfde persoon is. Kinderen worden niet in hun kracht gezet door ze te labelen als dader of slachtoffer. De 'dader' wordt dan negatief bekeken (met wantrouwen) en doet dan al snel iets fout in de ogen van anderen. Het

- 'slachtoffer' wordt dan als zwak bestempeld, en wordt niet aangesproken op zijn of haar (veer)kracht.
2. Van dit gesprek maakt de leerkracht aantekeningen die in het leerling volgsysteem van zowel de pester als het gepeste kind worden opgeslagen.
 3. Indien er sprake is van herhaald pestgedrag stellen we de ouders van de pester en gepeste leerling op de hoogte. Dit doen we in een gesprek op school met de leerkracht. Eventueel is de Ib-er hierbij aanwezig.
 4. Aan het eind van dit oudergesprek worden de afspraken uitdrukkelijk doorgesproken en ook vastgelegd met alle partijen. Ook de op te leggen sancties bij overtreding van de afspraken worden daarbij vermeld. De directeur van de school wordt uiterlijk in dit stadium op de hoogte gesteld van de gesprekken met de kinderen en de ouders en kan de gemaakte afspraken terugvinden in het leerling dossier.
 5. Bij aanhoudend pestgedrag na het gesprek (punt 3), meldt de leerkracht dit bij de directeur van de school. De leerkracht geeft de directeur de leerling dossiers met daarin de data van de gebeurtenissen, de data en inhoud van de gevoerde gesprekken en de vastgelegde afspraken zoals die gemaakt zijn om het pesten aan te pakken. De directeur roept alle betrokkenen op school bij elkaar voor een gesprek. Ook de kinderen kunnen in dit eerste directiegesprek betrokken worden. De directie gaat uit van het dossier van de leerkracht en vult dit verder aan. Afspraken in de klas en in de school worden gedeeld met bij de kinderen betrokken medewerkers (vakleerkracht, interne begeleiding, onderwijsassistent, conciërge, TSO).
 6. Mogelijke vervolgstappen: Indien het gedrag niet verbetert kunnen de leerlingen verwezen worden naar hulpverlening, of wanneer daar twijfel over is, besproken worden in een Multi Disciplinair Overleg (MDO). Er komt een vermelding in de Verwijsindex die diverse hulpverleners aan elkaar koppelt.
 7. Als het pestgedrag van de pester niet aanzienlijk verbetert, en / of de ouders van het kind werken onvoldoende mee om het probleem ook aan te pakken kan de directie van de school overgaan tot bijzondere maatregelen. Het protocol zeer ongewenst gedrag of verwijdering leerlingen wordt dan van toepassing.

Verschillende rollen

Naast bovengenoemde stappen hebben we aandacht voor de verschillende rollen binnen pestproblematiek. We maken hierbij, in overleg met ouders, gebruik van externe hulpverleners. Dit omdat we als school zeer specifieke hulp niet kunnen bieden.

Hulp aan het gepeste kind:

De begeleiding van het gepeste kind is van groot belang. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen.

- De leerkracht biedt in eerste instantie de gepeste leerling bescherming, spreekt zwaar en ernstig met de pester en zijn ouders en richt zich vervolgens op de zwijgende middengroep en de meelopers.
- Eventueel gesprekken met een vertrouwenspersoon, bij voorkeur de leerkracht van het kind. Bij het monitoren van ontwikkelingen is het van belang naast incidentele momenten ook vaste momenten van gesprek in te bouwen waarin het kind gevraagd wordt naar de gewenste vooruitgang. Het doel is tweeledig: zowel het signaleren van nieuwe prikkels als het verwerken van de eerdere ervaringen.

Hulp aan de pester

De pesters hebben ook recht op hulp, zij zijn veelal niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben daar onze professionele hulp bij nodig.

Die hulp kan bestaan uit:

- Gesprekken met de leerkracht (op gezette tijden en ook incidenteel).
- Een gesprek vanuit het protocol waarin ondubbelzinnig zal worden aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op de school. Dit gesprek wordt gevoerd als een slecht-nieuwsgesprek. Er wordt een schriftelijk verslagje van gemaakt. Hierbij worden de afspraken vast gelegd. Er wordt ook een duidelijke afspraak voor een vervolggesprek gemaakt ongeacht de ontwikkelingen. Ook wordt door de leerkracht benoemd welke straf er zal volgen indien het pestgedrag toch weer voorkomt.
- Pestgedrag wordt binnen de school gemeld zodat alle medewerkers betrokken bij het kind alert kunnen reageren.
- De ouders van zowel de pester als het gepeste kind worden door de leerkracht geïnformeerd.
- Van alle gesprekken met de pester en /of ouders worden verslagen gemaakt. Indien deze activiteit geen oplossing biedt voert de leerkracht een aantal probleemoplossende gesprekken met de leerling waarbij getracht zal worden de oorzaak van het pesten te achterhalen
- Als het pestgedrag blijft voortduren roept de school de hulp in van het zorgteam van de school. Indien dit alles niet leidt tot een verbetering zal het protocol extreem gedrag en verwijdering van toepassing zijn.

Hulp aan de zwijgende middengroep en de meelopers

De zwijgende middengroep is van cruciaal belang in de aanpak van het probleem. Als de groep eenmaal in beweging is gebracht, hebben kinderen die pesten veel minder te vertellen. Deze middengroep moet bewust gemobiliseerd worden, niet alleen door de leerkracht, maar ook door de ouders.

Hulp aan de ouders

- Voor de ouders van het gepeste kind is het van belang dat de school ernst maakt met de aanpak van het pesten. Met de ouders van het gepeste kind zal overleg zijn over de aanpak en de begeleiding van hun kind.
- De ouders van de pesters moeten absoluut op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij hebben er recht op te weten dat hun kind in sociaal opzicht bepaald zorgwekkend gedrag vertoont dat dringend verbetering behoeft.
- De ouders van de zwijgende middengroep en de meelopers willen wij bewust maken dat zij zich bij de leerkracht kunnen melden als zij van hun kind vernemen dat er een kind gepest wordt. Ook voor ouders willen wij een klimaat scheppen waarin het duidelijk is dat de school open staat voor dit soort meldingen.
- Ouders kunnen hun kinderen zeggen dat zij het onacceptabel vinden als kinderen elkaar pesten. Dat, als hun kind het ziet, het zeker niet mee moet pesten, maar stelling moet nemen. Indien het kind die stelling niet durft te nemen, het altijd aan de ouders of aan de leerkracht moet vertellen. Praten over pesten is fundamenteel iets anders dan klikken. Ouders kunnen hun kind daarin ondersteunen en begeleiden.

Bijlage 1: Begripsomschrijvingen

Plagen: Plagen is het op speelse wijze prikkelen van een ander door middel van verbale en fysieke grapjes. Bij plagen zijn de kinderen gelijk aan elkaar; er is geen machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Het gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en is daarom vaak leuk, plezierig en grappig en zelfs goed voor de sociaal emotionele ontwikkeling.

Pesten: In tegenstelling tot plagen, is bij pesten sprake van machtsongelijkheid. Pesten is het gedrag waarbij iemand herhaald- en gedurende langere tijd door anderen bejegend wordt op manieren die leiden tot fysieke verwonding en/of psychisch lijden. Dit kan variëren van woordgrapjes tot structureel geweld en afpersing. Pesten is structureel en brengt het slachtoffer tot wanhoop. Pesten is een universeel, niet cultuurgebonden verschijnsel. Pesten kan verbaal, fysiek of digitaal van aard zijn.

Pesters kunnen thuis of tussen hun vrienden of vriendinnen vaak gewoon aardig zijn. Maar ze willen wel aandacht of erbij horen. Door de baas te spelen denken ze dat ze erbij horen. Door anderen buiten te sluiten of door over anderen te roddelen hebben de pesters het gevoel dat zij er zelf wel bij horen en dat ze populair zijn.

Het gepeste kind: Het gepeste kind wil dat het pesten stopt.

De meelopers: De zwijgende middengroep die ziet dat het pesten gebeurt. Deze groep mobiliseren en de pester de wacht aanzeggen, in die volgorde, is een oplossing. De zwijgende middengroep mobiliseer je door voor en door leerlingen regels af te spreken, waardoor klasgenoten en leerkrachten de pester de wacht kunnen aanzeggen.

Grensoverschrijdend gedrag

Grensoverschrijdend gedrag vindt op verschillende manieren plaats: verbaal, fysiek, materieel. Het kan bijvoorbeeld gaan om schelden en respectloos praten, pesten, agressief gedrag, spullen kapot maken of stelen, discriminatie en seksuele toenadering of –intimidatie. Het gedrag kan zowel opzettelijk als onopzettelijk zijn, maar degene die er mee wordt geconfronteerd ervaart het als ongewenst en onaangenaam.

Bij grensoverschrijdend gedrag wordt gehandeld volgens het stappenplan grensoverschrijdend gedrag, zie bijlage smileykaart.

Bijlage 2: Grensoverschrijdend gedrag op Liereland

Deze bijlage is een samenvatting van dit onderdeel vanuit het sociale veiligheidsplan van de Kanjertraining. Er staat in beschreven hoe er op Liereland gehandeld wordt bij grensoverschrijdend gedrag.

Fysieke veiligheid in gevaar?

Als een kind of ouder grensoverschrijdend gedrag vertoont, is het eerste wat van belang is: Is de fysieke veiligheid in het geding van de leerkracht, het kind of de omstanders?

Voorbeelden zijn: een schaar gooien door de klas, met een mes dreigen, agressie etc.

In dat geval gaan we niet eerst begrijpen en rustig in gesprek, het is dan een kwestie van handelen en grenzen stellen. Veiligheid staat voorop. Een optie kan zijn dat de leerkracht met de hele klas de ruimte verlaat. De leerkracht stuurt een andere volwassene naar het kind toe om het kind tegen zichzelf te beschermen.

Het heeft altijd de voorkeur om kinderen niet vast te pakken als leerkracht. Indien er echter geen alternatief is, is het ook de plicht om in te grijpen om gevaar te voorkomen. Dus vechtende kinderen uit elkaar halen nadat je duidelijk hebt gezegd: Uit elkaar nu!

Herstelrecht:

Schade die aangedaan is moet hersteld worden. Spreek samen een herstelactie af die te maken heeft met het grensoverschrijdende gedrag.

Mogelijke herstelopdrachten:

- Fysiek iets aangedaan: een knuffel/ hand geven, aandacht voor pijn en herstel in een gemeend gesprek
- Iets stuk gemaakt: koop een nieuwe
- Uitgescholden: excuusbrief schrijven
- Weglopen: de tijd inhalen na schooltijd
- Racisme: een tekst schrijven over gerelateerd onderwerp

Onmacht versus onwil

De Kanjertraining heeft als uitgangspunt dat kinderen zich niet willen misdragen, maar het gaat wel eens mis. Dat is niet erg, daar leren ze van. Toch zijn er soms kinderen die zich wel willen misdragen.

In de aanpak van grensoverschrijdend gedrag maken we een onderscheid tussen onmacht en onwil. In het plan Sociale veiligheid Kanjertraining (zie bijlage) wordt beschreven welke stappen er gezet worden na grensoverschrijdend gedrag in de gevallen onmacht en onwil. Uitgangspunt is wel dat onvermogen, beperkingen en omstandigheden geen excuus zijn voor wangedrag. Ieder kind moet leren zich fatsoenlijk te gedragen zodat klasgenoten zich veilig voelen. Ouders en hun steunende rol hierin zijn erg belangrijk bij het aanleren en vasthouden van fatsoenlijk gedrag.

Rol van ouders:

Bij fysieke onveiligheid is er altijd een gesprek met de ouders van de leerling. Daarbij gaan we op zoek naar is hier sprake van onwil of onmacht? In beide gevallen verwachten we echter dat ouders het gedrag duidelijk afkeuren. Doen ouders dit niet, dan gaat deze leerling

naar een andere klas tot de rust, veiligheid en het vertrouwen binnen de klas voldoende is hersteld.

Is er sprake van onwil bij een kind is het van belang dat ouders dit direct en duidelijk afkeuren. In de praktijk blijkt dat kinderen die handelen uit onvermogen, goed te corrigeren zijn als hun ouders goed samenwerken met de leerkrachten. Ook kinderen die zich *willen* misdragen zijn snel te corrigeren (omdat er geen onvermogen meespeelt) als ouders op dezelfde lijn zitten als de school.

Andere opvattingen

Heel soms hebben ouders een andere opvatting over gedrag dan de school. Ze vinden dat hun kind het recht heeft om agressief voor zichzelf op te komen of zich onfatsoenlijk gedragen ten koste van andere kinderen, leerkrachten, ouders of de school. Ook als dit gedrag herhaaldelijk voorkomt.

Deze ouder wordt doorverwezen naar de directie. In een gesprek wordt duidelijk gemaakt dat de regels op school door school bepaald worden. De ouder heeft voor deze school gekozen, dat maakt dat ook deze ouder zich aan de schoolregels moet houden. Het doel hiervan is om voor iedere leerling een fijne en veilige leerplek te zijn. Als ouders dit niet willen worden ze gevraagd een andere school voor hun kind te zoeken. Tot die tijd worden passende afspraken gemaakt rondom het leren en opvangen van de leerling.

Bijlage 3: Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

Stappenplan grensoverschrijdend gedrag

1. De leerkracht benoemt het grensoverschrijdende gedrag:
"Ik zie dat...", "Ik hoor dat..."

En wat het met hem/haar/de klas doet (gevoel):
"Ik merk dat het ...", "Ik heb last van...", "Ik vind het storend dat..."

2. De leerkracht vraagt naar de bedoeling van dit gedrag:
"Is het je bedoeling om...?" of "Wil je echt ...?"

Nee -> "Fijn dat dacht ik al, stop er dan maar mee"
"Hoe ga je het de volgende keer anders doen?"
"Wat spreken we af?"

Ja -> "Meen je dat?"
"Blijf je hiermee doorgaan?"
VERBAZING TONEN

Bij Ja:

3. De leerkracht stapt over naar leiderstaal:
- "Kijk me aan", Ik wil dat je nu...", "Stoppen nu", "Hier geven ...(materiaal)"
 - "Je hebt nu de keus..."

Je luistert naar mij

Consequentie

Bijvoorbeeld:

- Dicht bij de leerkracht laten zitten
- "Ik spreek je straks.. (na schooltijd/pauze)"
- Afkoelplek
- Uit de klas (eventueel hulp van collega/directie)
- Ouders bellen

4. In beide keuzes zal de leerkracht buiten lestijd een gesprek voeren met het kind.

De leerkracht vraagt nogmaals naar de **BEDOELING**:

- "Was het jouw bedoeling om ...?"
- "Ben je van plan om hiermee door te gaan?"

Onmacht

Nee, ik wil stoppen:

- Afspraken/plan maken
- Eventueel goedmaken/herstellen
- Ouders worden geïnformeerd

Onwil

Ja, ik wil doorgaan:

- Ouders worden gebeld voor een gesprek op school
- Kind uit de klas

Gesprek met ouders:
Keuren ouders het gedrag goed?

Nee

Hulp aanbieden
Passende plek indien nodig
Samen plan van aanpak maken
2 klassen hoger/lager
Kind dichtbij leerkracht

Nee, maar

Smileyposter
'Er is geen excuus voor wangedrag'
'Wilt u dat uw kind...?'

Ja

Grenzen school aangeven (Smileyposter)
Kind voorlopig uit de klas, bedenktijd ouders
Is dit de juiste school voor u?
Schorsen
Gedrag verandert niet? Vervangende school

Bijlage 4: Smileykaart

Dit doen we wel**Dit doen we niet**